

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**EXIMI-//VM PLANEQVE DIVI-//NVM OPVS
INCOMPARABILIS// Theologi Dionysij, professione
Car//thusiani, in quo opere contine[n]tur// quinque
humanae uitae specu//la**

Dionysius <der Kartäuser>

Coloniae, 1540

Exhortatio ad obedientiam. Capvt VIII.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55481](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55481)

tum statutorum nostrorum, beatus scilicet Benedi-
ctus præcepit, ut omnes magistrā regulā sequantur.

Exhortatio ad obedientiam.

CAPVT VIII.

Eia ergo charissimi & desiderantissimi fratres,
huic gloriosæ & excellentissimæ uirtuti obe-
dientiæ ceterarumq; uirtutum primiceriæ, de qua ta-
men utilia & gloriosa in præsentī speculo uestro, quod
spiritu Iesu operante ad uestram ædificationem col-
legi, speculari potestis ultro, ut occurratis consulo,
uenientem per mandatum prælati, læto animo uel pa-
tentibus ulnis excipientes atq; amplectentes, ut enim
resistētibus permolesta, sic amantibus periucunda est.
Iugum qui tert uolens leue efficit. Sed heu omnes fe-
re de numero stultorum filiorum sumus, de quibus
sic dicit Ancelmus libro suo de similitudinibus. Pro-
pria uoluntas cuidam herbæ uenenosæ & mortiferæ
similatur, quam quidam medicus peritissimus proge-
niti cuiusdam primis parentibus interdixit, commi-
nans quod si ex ea comederent, leprosi effecti interi-
rent. At illi præceptis eius obedire noluerunt, sed ex
eadem arbore comederunt, unde & leprosi effecti,
leprosos filios genuerunt, & ut medicus comminatus
est mortui sunt. Quorum filii, licet parentes suos co-
gnouerunt, herba illa infirmatos fuisse & mortuos,
seque ipsos lepra percussos, eandem tamen herbam su-
per oēs alias diligunt, inde cibos suos cōdiunt, & ma-
ne & uespere quasi pro medicamēto accipiunt. Hi quā
sint dementes, omnis qui audit aduertere potest. Sed
nec minus dementantur qui propria uoluntate utun-
tur. Nihil itaq; illis dementius, quā nihil utuntur sua

L men-

mente libentius. Hęc ille. Verum ne nobis deterius spiritaliter contingat, scientibus propter inobedienciā primos parētes nostros perisse, nosq; propter eam in originali peccato natos & morituros, audiamus singuli libenter, imo suspiciamus tanquam epistolam amatoriam cœlitus nobis missam, ammonitionem uenerabilis Petri Blesensis cuidam monacho ita scribens: Dediti, inquit, manum tuam monasticę professioni, cursum queso tuę cōuersationis attende. Ex quadā enim obligatiōe quę tuę annexa est professioni, exigitur a te spiritaliū frugum mensura propērior, ut sis deuotior in oratione, in lectione studiosior, in castitate cautiōr, patientior in duris, in risu rariōr, suauior in conuersatione, grauior in uultu et gestu & habitu, moderatior in ybis, profusior in lachrymis, in charitate feruentior. Redde conscientię tuę de quotidianis actib⁹ rationē. Vide si diē & noctē sine cuiuslibet peccati macula trāsegisti, si min⁹ legisti aut orasti, si in uerbo si in cibo, si in potu, si in somno tēperantię modū excessisti, & scias nō modicā esse tēporis illi⁹ iacturā qđ in ocio aut fabulis expēdisti. Verbū Hier. est: Bonū est uiro cū portauerit iugū ab adolescētia sua, sedebit solitari⁹ & tacebit, & leuabit se supra se. Vereor ne sensu cōtrario et puerilo leuabis te supra te nō humiliter sētiēs, sed exaltrans te & ambulās in magnis & mirabilibus supra te, habēns uoluntarē propriā abbatē seu prælātū. Sed certe nulli prælato aut subdito uoluntarē propriā sequi licet. Nā & monachorū legislator quasi edicto præcipit generali, ut omnes sequātur magistri am regulā, & ab hac lege, nec abbas nec prior excipitur. Verbum Apostoli Petri est, Castificantes, inquit, corda uestra in obedientia charitatis, ut scilicet subiectus uoto alacri obedat, & affectio filialis paternam reuerentiam

Thre. 3.

rentiam semper præ oculis habens, nullis artata limi-
 ribus, se occurrenti desiderio in latitudinem charita-
 tis infundat. Quicquid ergo prælatus iniunxerit, sic
 illud amplecti debes, ac si deus ipse præciperet, nam &
 si etiam impossibilia iniungantur, iuxta regulæ teno-
 rem confidens de adiutorio dei ex charitate obedias.
 B. Benedictus quoque protestatur deo impendi obedi-
 entiam, quæ maioribus exhibetur. Ad prælatos loquens
 dominus dicit, Qui uos spernit, me spernit; & qui uos
 audit, me audit. Perniciosum igitur est suum quali-
 tercunq; scandalizare prælatum. Nam si super scanda-
 lo pusillorum terribilem pœnam statuit deus, quid e-
 rit de scandalo prælatorum? Sane in omnibus quæ a
 prælato iubentur, generaliter damnabilis est contem-
 ptus, & sicut charitas commendat obedientiæ meri-
 tum, si rebellio accumulat inobedienciæ malum. Spe-
 cies contumaciæ est de modo mandati inquirere, hæ-
 sitare, discernere, aut differre. In contractu enim o-
 bedientiæ non habet disputatio aut disceptatio locum.
 Nam si in discussionem aut suspensionem ea, quæ tibi
 sunt mandata deduxeris, ad lignum scientiæ boni
 & mali manum præuaricationis extendis. Nimis deli-
 cata est hæc obedientia transiens in deliberatiuum ge-
 nus causæ. Non est hoc in auditu auris obedire, non
 est hæc regularis obedientia sine mora, sed astutia ter-
 giuersatrix & aperta superbia. Si autem uita nequior
 ris est abbas uel prælatus, ei tamen ex charitate obe-
 dire oportet. Scriptum est enim: Quæ dicunt facite,
 quæ autem faciunt nolite facere. Cōtemptum igitur
 super omnia caue. Nam si & dominus quādoque pro
 peccatoribus & transgressoribus testimonio prophe-
 tæ rogauerit ne perirent, licet pro crucifixoribus suis
 orauerit, licet ecclesia oret pro schismaticis & Iudæis

L ij nec

SPECVLVM

nec deum tamen, nec ecclesiam pro contemptoribus unquam intercessisse reperies. Super contumacia tamen & contemptu sanctorum patrum prudentia dispensauit, & contra inobedientie malum proposita est transgressoribus poenitentiae medicina. Haec ille. Quoniam ergo constat, subditos grauissime periclitari, & in damnationis periculo conuersari, si inobedientes ac rebelles suis praelatis extiterint, aut contra eos corde aut ore murmurauerint, deberent praelati curare omnino ne subditis suis ad hoc causam suae occasionem darent per duriciam suam & austeritatem. Contra quam quidem duriciam datur admonitio in Prou. Aufer impietate de uultu regis, & firmabit iusticia thronus eius. Vbi sic dicit glosa Rabai: Qui praesunt populis, si uolunt firmum esse solium, semper hilaritate & gratia uultus plenos exhibeant, ne per arrogantiam & duriciam rigidi plebis odium incurrant. Hieronymus quoque in epistola prima ad Timoth. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, & non iracundum, sic dicit: Nihil est foedius praetore furioso qui cum debeat esse mansuetus & humilis, e diuerso toruo uultu, tremantibus labijs, rugata fronte, affrenatis conuicijs, facie inter ruborem & pallorem uariata perstrepitat, & errantes non tantum ad bonum pertrahit, quantum ad malum sua saeuitia praecipitat. Et Augustinus in libro de pasto. Si multas, inquit, oves idem subditos errare plangimus, uae quorum cornibus, id est, duricijs tactum est. Bernardus etiam super Cant. Praelatos ad pietatem lenitatemque exhortans ait: Discite praelati subditorum matres uos esse debere, non dominos. Studete magis amari quam metui. Et si interdum seueritate opus est, paterna sit non tyrannica. Matres fouendo patres corripiendo uos exhibeatis. Suspendite

uer

uerbera, perducite ubera, pectora lacte pinguescant,
 non typo turgescant. Hæc ille. Vnde Petrus Blesen. cui
 dam abbati scribens, ait: Etsi monachorum electio fe-
 cit te fratrum tuorum principem, non tamen abstulit
 esse fratrem. Quanto maior es, humilia te in omnib.
 Audi humilem & terribilem Christū: Qui maior est
 uestrum, fiat sicut minor. Principem te constituerunt
 fratres tui, esto quasi unus ex illis. Benedictus, Basili-
 us, Arsenius, duo Macharij, multiq; alij magistri reli-
 gionis id ipsum sentiunt, uotum scilicet religiosę pro-
 fessionis acceptum semel, nulla occasione postea irri-
 tandum. Te honor assumptus à professione & uotis,
 quæ distinxerunt labia tua, nō exemit, sed ad eius ob-
 seruantiam fortius alligauit. Si iugum domini porta-
 sti hæcenus, illud ammodo patientius feras & uiuas
 regulariter inter eos, quos ad formam uitę regularis
 informas. Alioquin notabilis illo euāgelij uerbo: Al-
 ligant onera grauiā & importabilia, & imponunt in
 humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mo-
 uere. Itaq; docens tuis discipulis esse contraria tuis fa-
 ctis iudicas non esse agenda. Subditi te honorant, sed
 plus onerant. Quicqd languidū, quicqd ægrū, qdqd
 marcidum, in monasterij uisceribus latet, totum tibi
 tractandum, curandumq; obrigit. Durum opus: Quo
 primum die abbas aut prior factus es, tibi uiuere de-
 sisti. Libertas inde et requies et iucunditas abiire, pro
 his seruitus, labor, occupatio, afflictio, & mordaces
 subierunt curæ. Iam non uiuis, & si spires. Occupator
 enim uita mors est, qui cū miseri omnes sint, illi sunt
 omnium miserrimi, qui pro alijs uoluntarie & pro-
 pria ambitione occupantur. Iam dixi, quo die prala-
 tionem assumpsisti, tibi moriens alijs uiuere incēpi-
 sti, quodq; durissimum est, ingratis & murmurosis

Duo Macha-
rij.

Matth. 23.

S P E C V L V M

Luc. 17

stimatoribus laboris tui . Scito te seruire querulis, & uix tibi obitu añ gratiã relaturis. Dulce nihil, nihilq̃ trãquillum, spes amara & turbida p̃sidèriũ fors. Quã ti nempe negocij sit multos corrigere, hinc patet, qđ sese corrigũt paucissimi. Pri^o ergo custodi teipsum, ut securus p̃cures custodiã aliorũ. Cõmissa est tibi uillicatio grauis, uillicatiõis hui^o rationẽ exactissime regretteribilis in iudicijs suis de^o. Teste aut̃ Greg. p̃ælatus tot coronas sibi multiplicat, q̃t deo animas lucrificat. P̃ælati etiã scire debent, quod si peruersa perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suę perditionis exẽpla trãmittũt. A te igit̃ pri^o et deiceps à subditis explãtare studeas dissolutionũ pp̃azines ueterinosas, & auferre scãdala de regno dei qđ intra uos est, nec in animę tuę discrimen referues hoc officium angelis messoribus, quibus hoc ministerium in die tremenda cœlesti dispensatione deberur. Omni diligentia custodi cor tuum, ut exemplo sis alijs. Mitte manũ tuã ad fortia, & scias quia dissoluta est omnis domus, in qua non imperat disciplina teste beato Gregorio: Ars artium est regimen animarum. Animas autẽ non potes regere, nisi disciplina mediante, ut sit iusticia & iudicium preparatio sedis tuę. Flagella filios tuos, & sapiẽtis testimonio eorum animas liberalis. In omni tñ exercitio disciplinę misericordia primas partes obtineat, ut quod rigor exasperauit uerbo aut uerbere pia mansuetudo remulceat. Non sis pronus ad iracundiam, non impetuosus ad contumelias, non p̃ceps ad sententiam, non uehemens ad uindictam. Verba et opera tua p̃dicet charitas & informet affectio, nec attendas quid tibi sit utile sed quid multis. Charitas enim quę sua sunt non quærir Nec utilitates tuas procurabis efficacius, quã si commoditati & saluti fratrum

næ tua diligentia impendatur. Nō sis fastuosus in uultu, non uultuosus in uerbis, non minis exasperans, non notabilis in uestitu. Dilectus eris deo & hominibus, si conscientiam & actus tuos omni cautela serua-ueris. Aemulare charismata meliora, nō familiaritatem secularium, non popularis aure gratiam, nō laudis alienæ stipendia, sed thesaurum cōscientiæ bonæ in abiectiōe tui & Christi proximiq; charitate fundatæ. Nō potes autem uere esse humilis, si credis palponibus, si propriam excellentiam non contemnis. Si uero altior q̄ melior esse appetis, nō præmium sed præcipitium expectabis. Sicut aut̄ alios præcedis dignitate: sic uitæ meritis antecedas. Officium aut̄ prælatorum, præcipue priorum ordinis carthusien. pulchre scribitur primo Regum, ubi de Samuele sic dicit: Iudicabat quoque Samuel Israel cunctis diebus uitæ suæ, & ibat per singulos annos circuiens Bethel & Galgala et Masphar, reuertebatq; in Ramatha, ibi enim erat domus eius. Quid aliud uidetur sonare litera, nisi q̄ cellas fratrum prior ex officio circuire debet & diligenter inquirere de statu singulorū, ut agnoscere possit uultū pecoris sui, eosq; lætificare per uerba sua cōsolatoria & informatoria. Tandē quoq; reuerti debet ad cellā suā, ut, præcipue etiā prouideat salutē. Et nō solū circuire debet Bethel, id est, cellas monachorum, sed etiam Galgala & Masphar, id est, cellas & officinas conuersorum & doctorum omnium sibi commissorum. Aedificauit etiam Samuel ibi altare domino. Recte quidem, eo quod iuge sacrificium esse oporteat in cella prioris, quæ cultu iustitiæ & morum honestate & luce bonorum operum seipsam exhibet templū dei. Hæc in Poly-cratico. Et quia minus fortasse pōderis habet exhortatio mea apud te circa instruendi abbatis officium

1. Reg. 7.

S P E C V L V M

& prælatorum, ponã ipsa beati Gregorij uerba: Tan-
 tum, inquit, debet transcendere opera subditorum
 actio prælari, quantũ distare solet à grege uira pasto-
 ris. Et subiungit: Sit ergo cogitatione mundus, acti-
 one præcipuus, discretus in consilio, fructuosus in uer-
 bo, singulis compassione proximus, præ cunctis con-
 templatione suspensus, bene agentibus per humilita-
 tem socius, per iusticiæ uero zelum contra delinquen-
 tes erectus, interiorum curam, exteriorum sollicitu-
 dine non minuens, dispensationem exteriorum, inte-
 riorum prouidentia non relinquens. Deniq; abbas di-
 cit idem Gregorius, in omnibus studeat Christi uitã
 imitari. Apostolo eni teste, qui dicit se in Christo ma-
 nere, sicut Christus ambulauit, debet & ipse ambula-
 re. Te honor assumptus ad subditorum custodiam ob-
 ligauit. Audi Salomonem. Fili mi spondidisti pro a-
 mico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, il-
 laqueatus es uerbis oris tui, & captus es sermonibus
 proprijs. Fac ergo quod dico tibi fili mi. Discurre festi-
 na, suscita amicũ tuum, ne dederis somnum oculis tu-
 is, & palpebrę tuę non dormitent. Iuxta expositionem
 Gregorij apud extraneum manum suam defigere, est
 curam animæ alienæ quam prius non habuerat, in pe-
 riculum suæ conuersationis accipere. Commissos itaq;
 tibi salutaribus monitis excitare iuberis, ut a pec-
 cati torpore surgentes in sanctis cogitatiõibus & ope-
 ribus excubantes, de breui & transitorio labore ma-
 nipulos referant exultationis æternæ. Precor ergo te
 per uiscera misericordiæ Christi, ut attendas pericu-
 lum prælationis tuæ, recolens illud uerbum Apostoli:
 Horrendum est incidere in manus dei uiuentis, accu-
 mulare sibi peccata duplicia, flammam geennales pro
 iniquitatibus incurrere alienis. Vnde Gregorius: Vbi
sub

subiectus ex sua culpa moritur, ibi is qui præest, quoniam tacuit, reus mortis tenetur. Et ut utar testimonio Salomonis, iudicium durissimum in his qui præ sunt fiet. Vnde fiet durum, quia male intrauerunt, durius quia male rexerunt, durissimum quia male uixerunt. Tunc enim erit prælatis triplex quæstio, scilicet quomodo intraisti? quomodo rexisti? quomodo uixisti? Durum iudicium fiet secularibus, magis durum religiosis, sed durissimum peruersis prælatis. Dura quæstio, quia a pauperibus extorsionem fecerunt, durior quia bona pauperum consumpserunt, durissima quia Christo & ecclesiæ de perceptis elemosynis non seruierunt. Dura, inquam, quæstio fiet prælatis, quia oues Christi non pauerunt substantia corporali, durior quia eas non pauerunt uerbo doctrinali, durissima quia eas non pauerunt opere bonæ uitæ exemplari. Dura, inquam, quæstio fiet eis, quia bonos non informauerunt, durior quia malos non increpauerunt, durissima quia ipsimet non bene uixerunt. Vnde notandum, quod ad hoc quod prælatus bene præsit, debet esse luminosus per rectam informationem, operosus per sanctam occupationem, graciosus per piam compassionem, & animosus per iustam correctionem. Primo dico, quod debet esse luminosus per rectam informationem. Iuxta illud quod scribitur sapientiæ primo. Diligite lumen sapientiæ omnes qui præestis populo. Moraliter loquendo hi sunt illæ stellæ, de quibus in Gen. 1. In Morali. nesi dicitur: Posuit stellas in firmamento cæli ut lucerent super terram & præessent diei & nocti. Diei, id est clericis. Vnde Gregorius: Cum is qui subest seruit ad obsequium, restat proculdubio, ut is qui præest, seruiat ad uerbum: & cum is qui subest, iussis obtemperat, oportet, quod is qui præest, curam sollicitudinis impendat.

L v dat.

SPECVLVM

- Ioel. 2 dat. Sed iam, prohdolor, uerificatur illud Ioelis: Sol & luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt lumen suum. Per solem & lunam intelliguntur prælati maiores, per stellas uero curati & minores subditi. Secundo dico, quod prælatus ad hoc quod digne præsit, debet esse operosus per sanctam occupationem temporalia contēnendo, spiritualia prædicando, sacramenta ministrando & pauperes uisitando. Iuxta illud Apostoli ad Romanos: Qui præest in solitudine. Et tales tantū digni sunt honore prælati. Iuxta illud Apost. Qui bene præsunt præbyteri duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant uerbo & doctrina.
1. Tgeff. 5. Vnde ad Thessalonicenses dicebat Apostolus: Rogamus autem uos fratres ut noueritis eos qui laborant inter uos & præsunt uobis & monent uos, ut habeatis uos illos abundantius in charitate propter opus illorum, & pacem habete cum eis. Tertio debet prælatus bonus esse gratosus per compassionem, ut consoletur pusillanimes, suscipiat infirmos, patiens sit ad omnes secundum regulam beati Augusti. Et ideo sic bonus prælatus dixit Ioannes in canonica sua. Maiorem horum non habeo gratiam, quā ut audiam filios meos in ueritate ambulantes. Debet igitur prælatus bonus esse subditis loco dei, pater, non tyrannus. Et Innocentius de utilitate conditionis humanæ dicit sic contra malos prælatos: Statim ut ambitiosus promotus est ad honorem, mox in superbiam extollitur, & in iactantiam effrenatur, non curat prodesse, sed gloriatur præesse, præsumit se meliorem quia cernit se superiorē. At bonum nō facit gradus, sed uirtus: nō dignitas, sed honestas. Priores dedignatur amicos, notos ignorat, hesternos sodales cōtemnit, antiquis uultum auertit, ceruicem erigit, fastum ostendit, grādia loquitur
1. Ioan. 3,

loquitur, subtilia meditatur, subesse non patitur, preesse molitur, præceptus & audax, gloriosus & arrogans, grauis & importunus. Sicut autem in malos prælatos fit et iudicium durissimum: ita bonis dabit præmiū maximum. Quamuis enim longe securius est coesse quam præesse, tamē meritorium ualde est si prælatus sic præsit, ut proficit. Vnde Augustinus in sermone dicit: Nihil est in hac uita, & maxime hoc tempore difficilius & periculoser presbyteri aut episcopi officio, sed apud deū nihil beatius si eo modo militet quo imperator iubet.

Sap. 6.

Gen. 1.

Esa. 32.

Quarto debet esse prælat⁹ animosus per iustā correctionē. Iuxta illud quod figuratiue scribit in Gen. Præsit piscibus maris & uolatilib⁹ cæli et bestiis terræ, omnique reptili quod mouetur in terra. Pisces maris sunt rebelles & ociosi: uolatilia cæli sunt superbi & ambitiosi: bestię terræ sunt auari & pecuniosi: reptilia lubrici & luxuriosi: quos omnes debet prælatus iustus corripere, & secundum ecclesiasticas sanctiones ad uirtutes reducere. Iuxta illud Esaiæ: Principes in iudicio præerunt. Sed quidam sunt similes miluis, qui non antiquas gallinas, sed iuuenes pullos inuadunt. Quidam etiam sunt similes magistro leonis, qui non leonē sed catulum uerberat. Sic prælati moderni non diuites & nobiles peccatores, sed pauperes solum ecclesiastica censure castigant. Et de quo dolendum est, tales interdū præsentur in ecclesia qui sunt tenebrosi per ignorantiam, ociosi per ignauiam, seditiosi per iracundiam, ignominiosi per infamiam. Sed contra tales bene loquitur Gregorius in suo Past. Nihil in hoc seculo excellentius sacerdotibus, nihil sublimius episcopis reperiri potest, ut cum dignitate oculis demonstramus: digne noscimus quod sumus, & quod sum⁹ professione, actione potius quam nomine demonstramus, ut nomen congruat actioni & actio correspondeat nomini.

ne

S P E C V L V M

ne sit honor sublimis & uita procliuis, ne sit deifica
 professio & illicita actio sit religiosus amictus & ir-
 religiosus profectus, ne sit gradus excelsus & defor-
 mis excessus, ne locutionem simulemus columbinam
 & mentem habeamus caninam, ne professionem mō-
 stremus ouinam, & ferocitatem habeamus lupinam.
 Consimilem sententiam dicit beatus Bernardus 2. ad
 Eugenium: Audi, inquit, canticum meum minus sua-
 ue, sed salutare. Monstruosa res est gradus summus
 & animus infimus, sedes prima & maligna uita, lin-
 gua magniloqua, & manus ociosa, sermo multus &
 fructus nullus, uultus grauis et actus leuis, caput canū
 & cor uanum, facies rugosa & lingua nugosa, ingens
 autoritas & nutans stabilitas. Hæc Bernardus. Dubi-
 tatio rationabilis incidit hic, utrum electores tenean-
 tur eligere meliorem. Et arguitur, quod non, quia de
 cretalis dicit, quod sufficit eligere bonum, nec est
 necesse eligere meliorem. Ad oppositum uideretur
 dicitur: Eligite meliorem de filiis domini uestri, & po-
 nite eum super solium patris sui. Pro responsione di-
 cendum, quod non semper ille qui est melior simplici-
 ter, est melior ad prælaturam. Ille enim inter homi-
 nes est simpliciter melior, qui est in charitate perfe-
 ctior. Vnde B. Augusti. in Enchiridio s 3. dicit, quod
 quanto in quocunq; charitas maior est, tanto melior
 est in quo est. Cum enim queritur utrum quisq; sit ho-
 mo bonus, nō queritur quid ipse credat, aut quid spe-
 ret, sed quid amet. Contingit autem frequēter, quod
 illi qui est perfectissimus in charitate, multa deficient
 quæ sunt necessaria prælato, puta scientia, ualetudo
 corporis, & experientia in temporalibus, & cetera hu-
 iusmodi. Electio autem eorum quæ sunt ad finem, de-
 bet fieri secundum cōditionem finis. Et ideo dicendū,
 quod

4. Reg. 10.

quod electores quicumque talem eligere tenentur, qui sit melior ad statum illum cui per electionem provide-
re tenentur, non autem tenentur eligere hominem sim-
pliciter meliorem & sanctiorem. Per hoc patet argu-
mentum. Vnde ad decretalem dicendum, quod decre-
talis intelligitur de simpliciter meliori. Vnde decreta-
lis uult dicere, quod non tenentur eligere meliorem
ad statum illum, sed sufficit quod eligant bonum. Et
propter hoc si electores non eligerent meliorem ad sta-
tum illum, ubi tamen eligerent bonum, electio non
esset cassanda nec decretalis informat conscientiam ele-
ctorum, sed iudicium publicum. Autoritas ad oppositum
intelligitur de meliori ad finem.

Conclusio.

C A P. I X.

DENIQUE ut libellus præfens, intitulatus specu-
lum subditorum de subditis, et pro subditis, fi-
niatur, attendere debent omnes subditi ad con-
tinuam ipsorum pacem atque perpetuam salutem, quod
licet prælatus sit malus & subditus bonus & sanctus, quod
diu tamen prælatus toleratur ab ecclesia, maiorem ha-
bet honorem & reuerentiam quam subditus, propter tres
rationes. Prima quia prælatus gerit uicem dei: unde de-
us specialiter in ipso ueneratur, & hoc debet semper
animare subditum ad honorem prælati sui. Secunda ra-
tio est, quia est persona publica, unde in ipso honora-
tur Respub. & bonitas ecclesie quæ maior est quam bo-
nitas alicuius singularis persone. Et ideo consueuerunt
prælati personaliter dicere illud, quod in fine horarum
dicunt pro defunctis. Verbum & oratio prælati est qua-
si oratio multitudinis, & ideo uidetur melior cæteris
paribus, quam oratio singularis persone. Tertia, quia
præla